

Рогова Ю. І., студентка 311 групи
факультету філології та журналістики
Миколаївського національного університету
ім. В. О. Сухомлинського
Науковий керівник: к.п.н., доцент **Стельмах Н. В.**

ВПЛИВ ЗМІ НА ФОРМУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО СВІТУ ДИТИНИ

Постановка проблеми. На сьогоднішній день вивчення проблеми впливу ЗМІ на психіку та внутрішній стан школяра має надзвичайно важливе значення. Педагоги, психологи, батьки та самі діти повинні знати про особливі психологічні «відносини», які встановлюються між дитиною і телевізором, дитиною та інтернетом, який у наш час став не просто джерелом незамінної, постійної інформації, а навіть стає для учнів найкращим другом та порадиником, віртуальною родиною та сферою спілкування, технічним засобом, який претендує на роль головного педагога у вихованні дитини. Проблема стосується не тільки виховання дітей, а й їх інтелектуального розвитку, бо ЗМІ, і цьому є докази, впливають на становлення усіх сфер особистості. На сьогоднішній день є безліч випадків, коли діти стають повністю залежними від ЗМІ, часто навіть батьки цього не помічають. Така повсякденна для дітей розвага як гра в різні телефони та комп'ютерні ігри, спілкування в інтернет-мережі, перегляд мультфільмів під час перерви або після уроків переходить у звичку, і діти попадають в залежність, що негативно впливає на їх нервову систему [2].

Аналіз літератури. Серед перших дослідників ЗМІ треба виділити канадських вчених Гарольда Інса та Маршала Маклуана. Роль ЗМІ в індустріальному суспільстві досліджувалась представниками франкфуртської школи Т. Адорно і Г. Маркузе.

У працях О. Тоффлера демонструється роль ЗМІ в постіндустріальному, інформаційному суспільстві. Дослідженням ЗМІ в рамках концепції постструктуралізму займалися П. Шампань та Ж. Бодрійяр. Американський дослідник Джон Томпсон проаналізував залежність між ЗМІ та еволюцією індустріальних суспільств. Функціональний підхід у дослідженнях ЗМІ використовували американські вчені Г. Лассуелл, К. Райт, Д. Макквейл.

Такі вчені як: М. Коул, А. Біляєва, Д. Грінфілд, К. Суррат, Дж. Сулер, М. Гріффітс, І. Голдберг вивчали особливості запам'ятовування дітьми інформації, отриманої під час перегляду телебачення та прослуховування радіо.

Науковцями було доведено, що маленькі діти краще запам'ятовують відеоряд з яскравими кольорами, які привертають зорову увагу, ніж словесний телевізійний сценарій; з іншого боку, – діти краще пам'ятають словесну радіоінформацію, ніж телевізійну.

Особливо сильно впливає на дитячу увагу реклама. Під час показу посилюється звук, емоційність, що збуджує увагу дитини. Реклама навіть може викликати тривогу, відчуття власної самотності. Можна сказати, що реклама нав'язує

певні застарілі стереотипи, і діти дуже часто ними користуються ще з молодших шкільних років [4].

Вплив телебачення на моральний розвиток особистості вивчали також Г. Лассуелл, Ю. Купер, М. Маклюен, П. Тайкенор, Дж. Донакю, У. Олаен.

Так, американський психолог Р. Грінфілд установив, що регулярний перегляд телевізора навчає дітей особливому стилю розмови, а саме: діти не використовують чітких посилань на предмет обговорення, упевнені в тому, що співрозмовнику і так все ясно. Дослідження Дж. Біглз-Руса та І. Гета мали аналогічний висновок: перекази дітьми історій, прослуханих по радіо, більш інформативні та містять менше неясних слів, ніж переказ історій, побачених по телебаченню.

Метою статті є: розкрити вплив ЗМІ на формування внутрішнього світу дитини.

Виклад основного матеріалу. Засоби масової інформації – це одна з найважливіших інституцій суспільства. Вони спеціально створюються для збирання, обробки та розповсюдження інформації. ЗМІ утворюють складну систему, яка має змогу за допомогою технічного обладнання передавати інформацію. До ЗМІ відносяться: преса, радіо, масові довідники та енциклопедії, телебачення, кіно-, звуко- і відеозаписи [1]. Саме через ЗМІ серед різних категорій населення (читачів, слухачів, глядачів) пропагуються певні ціннісні установки, світоглядні стереотипи та моделі поведінки, тому ЗМІ є потужним фактором впливу, особливо на несформовану повною мірою свідомість дитини.

Сучасна експериментальна психологія здійснила низку досліджень, які підтверджують негативний вплив телебачення на психофізіологію, психіку та поведінку дитини. Надмірне захоплення телепередачами, фільмами і комп'ютерними іграми може призвести до збільшення випадків насильства, а також пониження фізичної активності дітей, які проявляться в їхньому недалекому майбутньому. Узагальнення результатів цих досліджень дає підстави робити висновки про наявність негативного впливу телебачення не лише на дитину, а й на дорослу людину.

Наприклад, після тривалого сидіння біля телевізора або комп'ютера у нерухомому стані, у дитини може розвинутися стан неприродного збудження. Діти деякий час не можуть зосередити свою увагу, не знають «куди себе подіти», або виникають проблеми зі здоров'ям.

У дитячому віці активно формуються внутрішні образи та внутрішній план дій. Багато в чому цьому сприяє прослуховування казок та оповідань, які читають дорослі, або ж сама дитина. Це є природним процесом для неї: уявити події, запам'ятати та пережити їх. Отже, коли дитина споживає вже готові образи, то її внутрішні уявлення пасивні та позбавлені індивідуальності [5].

У сімдесяті роки в перших соціологічних дослідженнях на цю тему було встановлено, що учні в середньому витрачають на перегляд телебачення 2-2,5 години на добу. Приблизно стільки ж часу витрачають вони і сьогодні. Іншими словами, час, який проводить учень біля телеекрану, можна порівняти з часом, який у нього йде на 4-5 шкільних уроків.

У цьому відношенні дослідження показують, що телевізійні передачі особливим чином входять у життєвий цикл глядача. Часто подібними виявляються

виховні засоби, що організують характер взаємодії дорослого з дитиною. Яскравим прикладом тут може бути передача "На добраніч, малята!", яка має підготувати дитину до солодкого сну [3].

Отже, ЗМІ за своєю природою та функціями мають надзвичайно великі можливості впливу на внутрішній світ і поведінку дитини, бо в першу чергу задовольняють різні соціальні, моральні потреби у психологічному комфорті, відпочинку, спілкуванні, зручності.

У молодшому шкільному віці дитина робить значний крок в усвідомленні своєї особистості. Відбувається процес самопізнання, який є складним і досить суперечливим, самооцінка є часто неадекватною та нестійкою, цілісний Я-образ ще не сформований певною мірою. Усе це сприяє тотальному впливу ЗМІ на дітей. Але у багатьох випадках цей вплив є негативним. Найголовніше – сформувати свідоме сприйняття продукції ЗМІ, щоб діти зуміли визначити позитив і негатив у тому, що бачать, чують і читають.

Так як ЗМІ здійснюють вплив не тільки безпосередньо на особистість дитини, а й опосередковано, через оточення – батьків, педагогів, ровесників, які теж під цей вплив підпадають, викладачі та батьки не повинні стояти осторонь, а постійно його контролювати, проводити роз'яснювальну роботу з дітьми. Важливо налаштовувати позитивний вплив багатьох телепередач і фільмів, включивши їх до комплексу виховних факторів. Учителі спільно з батьками повинні допомагати дітям у виборі перегляду того чи іншого мультфільму, які позитивно відбиватимуться на розвитку дітей.

Психологи, досліджуючи особливості життєвого шляху користувачів ЗМІ, дійшли висновку :

– ті, хто часто дивився агресивне телебачення у віці 8 – 12 років, часто карали своїх дітей;
– результатами регулярного перегляду дітьми сцен насильства на телеекрані є не тільки копіювання ними жорстокого стилю поведінки, а й втрата емоційної сприйнятливості до чужого болю, зміна уявлень про світ [2].

Таким чином, ЗМІ мають багато можливостей, щоб впливати на різні аспекти розвитку дитини.

Висновки. Засоби масової інформації здійснюють неоднозначний, суперечливий вплив на розвиток дітей, оскільки мають як позитивні, так і негативні сторони. Завданням педагогів є формування та удосконалення активної, вдумливої, свідомої особистості, тому що тільки на основі сформованих стійких і визначених інтересів, установок, діти зможуть свідомо сприймати, аналізувати та синтезувати потік інформації, узагальнювати побачене, вибірково ставитися до перегляду програм, що і сприятиме їх повноцінній соціалізації.

Список використаних джерел :

1. Соціально-психологічні механізми впливу засобів масової інформації [Електронний ресурс] // UA.TextReferat.com [сайт]. – електрон. дані. – К., 2004. – режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-8922-2.html>. – назва з екрану.
2. Психічне здоров'я молодших школярів [Електронний ресурс] // ua-referat.com [сайт]. – електрон. дані. – К., 2004. – Режим доступу: <http://ua-referat.com>. – назва з екрану.

3. Чорна Л. Г. Психологічні особливості впливу сучасного телебачення на прояви творчого потенціалу дітей / Л. Г.Чорна // обдарована дитина. – №10. – 2007. – С. 37-43.
4. Яковлев Д. В. Роль засобів масової інформації в конструванні політичної реальності [Електронний ресурс] // <http://www.lib.ua-ru.net/index.html> [сайт]. – електрон. дані. – О., 2003. – режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/44469.html>. – назва з екрану.
5. Максименко С. Д. Носенко Е. Л. Експериментальна психологія : навчальний посібник / С. Д. Максименко, Е. Л. Носенко. К. : МАУП, 2002. – 128 с.